

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy

Bc. Jaroslava Citová, DiS.

Národní knihovna ČR – Knihovnický institut

Terminologický seminář 4. 4. 2019

Databáze TDKIV

- Online výkladový slovník vysvětlující významy cca 4900 odborných termínů z oboru knihovnictví a informační vědy a souvisejících disciplín
- Průběžně jsou doplňována nová hesla a upravována (aktualizována) ta stávající
- Jedna z databází Národní knihovny ČR
- Přístup z: <http://aleph.nkp.cz/cze/ktd>
- Databáze vznikla v letech 2001-2002 v rámci projektu, který byl podpořen grantem Ministerstva kultury ČR
- V roce 2003 získala Cenu INFORUM 2003

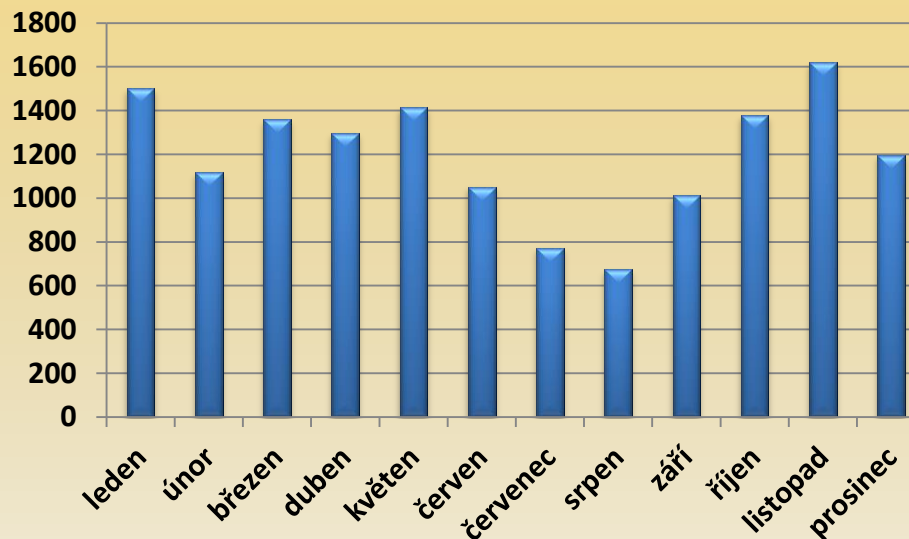

Databáze TDKIV

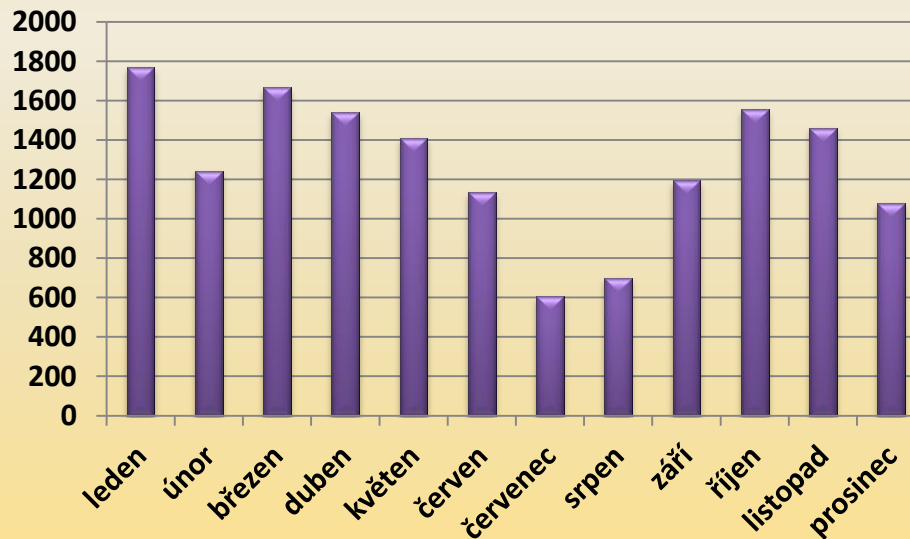
- Vedena v knihovním systému Aleph
- Spravuje ji Knihovnický institut NK ČR
- Je určena především knihovníkům, informačním pracovníkům a další odborníkům z oblasti knihovnictví, informační vědy a souvisejících oborů a také studentům a pedagogům v těchto oborech

Návštěvnost databáze TDKIV během roku

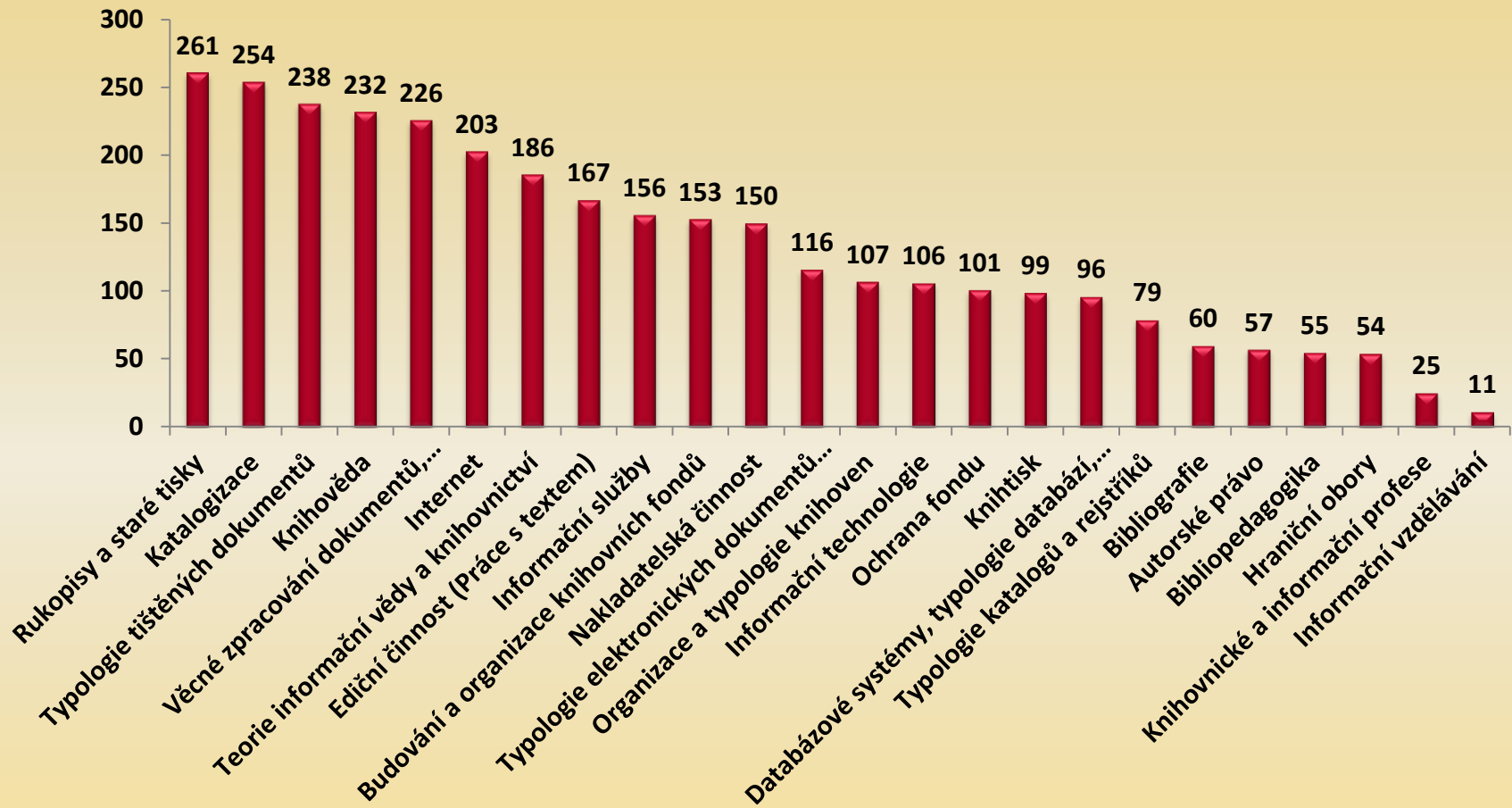
- Rok 2018

- Rok 2017

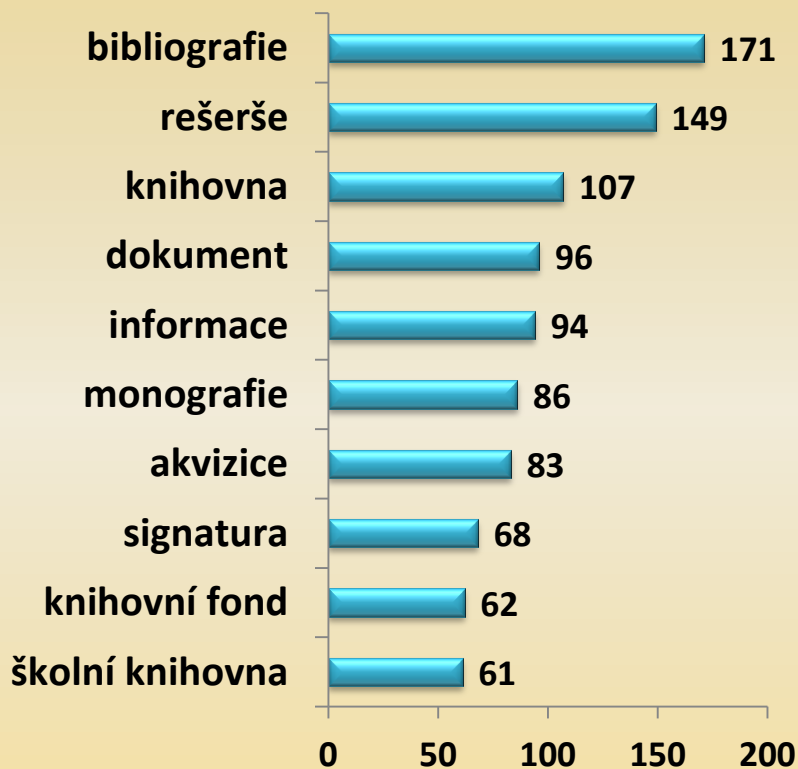

Obsah databáze TDKIV – tematické oblasti

Nejčastěji hledané výrazy v TDKIV

Rok 2017

Rok 2018

Termín v TDKIV

„Jednoslovný nebo víceslovný výraz s jasně definovaným pojmovým významem, který je opakovaně užíván v odborných textech ... a je možné jej zařadit do soustavy odborných názvů daného oboru.“

(SCHWARZ, Josef a Jaroslava HAVLOVÁ, 2013. *Metodický materiál pro zpracování hesel České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)*, s. 5)

Heslo v TDKIV

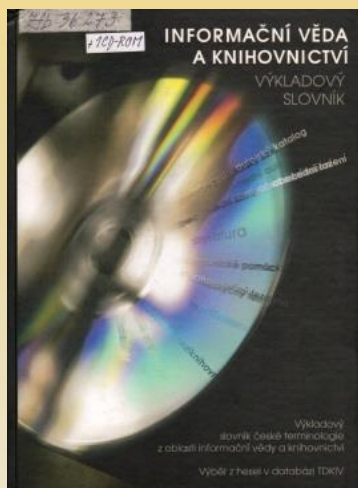
- Záznam termínu v databázi

Termín	inkunábule
Ekvivalent	prvotisk
Termín anglicky	incunable incunabulum
Výklad termínu	Tištěná kniha vyrobená pomocí pohyblivých liter v období od vynálezu knihtisku do roku 1500 včetně. Zpočátku se projevovala snaha napodobit písmem, výzdobou a úpravou dobovou rukopisnou knihu. [HORÁK-1948:27] [BOHATCOVÁ-1990:121-154]
Normativní výklad	Svazek tištěný v Evropě pohyblivými typy a datovaný před 1. lednem 1501. Pozn.: Jméno tiskaře inkunábule je možné zjistit z fontu použitého pro tisk. [ČSN ISO 5127-2003]
Zdroj výkladu	 HORÁK-1948:27 BOHATCOVÁ-1990:121-154
Zdroj norm.výkladu	 ČSN ISO 5127-2003
Příbuzný termín	inkunabulistika paleotyp postinkunábule
Autor hesla	Uhlíř, Zdeněk
Lektor hesla	Žibritová, Gabriela
Redaktor hesla	Schwarz, Josef Burgetová, Jarmila
Systém. číslo	000002557

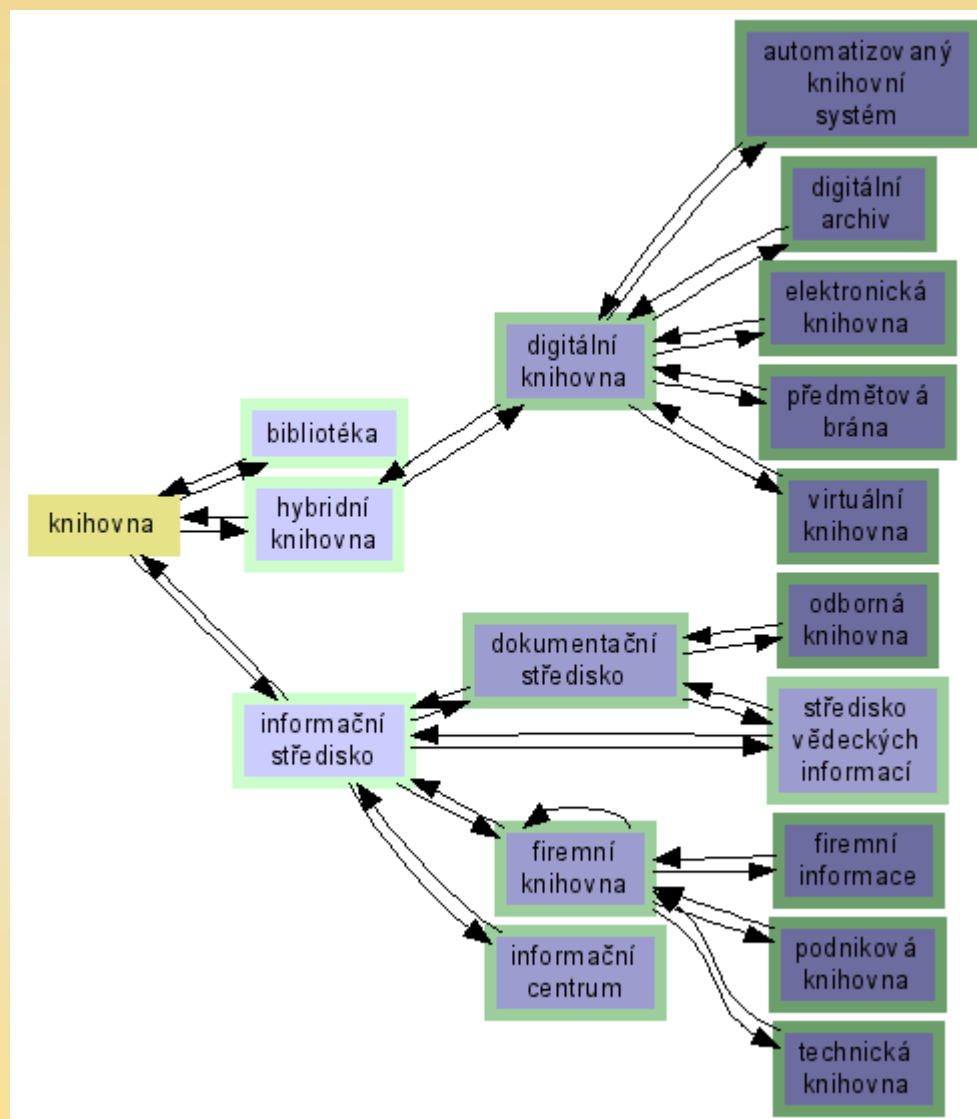
Vztahy mezi termíny v TDKIV

- V TDKIV nejsou uvedeny bližší vztahy mezi termíny typu nadřazenost, podřazenost apod.
- Termín = ekvivalent → synonymie
- Příbuzné termíny – tematicky související termíny bez bližšího určení vzájemného vztahu

Vztahy mezi termíny v TDKIV

RESSLER, Miroslav, ed. *Informační věda a knihovnictví: výkladový slovník české terminologie z oblasti informační vědy a knihovnictví: výběr z hesel v databázi TDKIV*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická, 2006. 161 s. ISBN 80-7080-599-4.

Vztahy mezi termíny v TDKIV

- Pilotní projekt zpřístupnění TDKIV v podobě propojených dat v roce 2018 (VISK 1)

Item [Discussion](#) Read [View history](#)

information security (Q189900)

practice of defending information from unauthorized access, use, etc. edit

InfoSec

[In more languages](#) Configure

Language	Label	Description	Also known as
English	information security	practice of defending information from unauthorized access, use, etc.	InfoSec
Czech	Informační bezpečnost	No description defined	
Slovak	No label defined	No description defined	
German	Informationssicherheit	technischer Begriff komplementär zum Datenschutz	EDV-Sicherheit Sicherheit in der Informationsec... IT-Sicherheit IT-Security Computersicherheit Datensicherheit Technischer Datenschutz

[All entered languages](#)

Wikidata

- Main page
- Community portal
- Project chat
- Create a new Item
- Create a new Lexeme
- Recent changes
- Random item
- Query Service
- Nearby
- Help
- Donate

Tools

- What links here
- Related changes
- Special pages
- Permanent link
- Page information
- Concept URI
- Cite this page

Novinky v TDKIV

- V roce 2018: Pilotní projekt zpřístupnění TDKIV v podobě propojených dat (VISK 1)
- V budoucnu plánována revize anglických ekvivalentů vč. anglických termínů z databáze KSL
- V roce 2018: zapojení do portálu

Hesla z TDKIV na portálu Knihovny.cz

informační gramotnost × HLEDAT ? Pokročilé vyhledávání

Národní zdroje Zahraniční zdroje ?

Upřesnit hledání ? Zobrazit 20 na stránku 1 - 20 z 4 301 Řadit dle relevance ▼

<p>▼ Instituce 📍</p> <p>Použít filtr</p> <p>▼ Typ dokumentu</p> <p>▼ Typ výpůjčky</p> <p>▼ Téma</p> <table><tbody><tr><td>Česko</td><td>1 101</td></tr><tr><td>Informační gramotnost</td><td>936</td></tr><tr><td>Czechia</td><td>596</td></tr><tr><td>Dějiny</td><td>512</td></tr><tr><td>Vzdělávání</td><td>471</td></tr><tr><td>Informační technologie</td><td>366</td></tr></tbody></table> <p>Více možností...</p>	Česko	1 101	Informační gramotnost	936	Czechia	596	Dějiny	512	Vzdělávání	471	Informační technologie	366	<p> informační gramotnost</p> <p>Schopnost jedince identifikovat informační potřebu, vyhledat informace, zhodnotit je, zpracovat a efektivně využít.</p> <p>? Ostatní Slovníkové heslo</p>	<p>Nalezeno v 1 instituci</p> <p>Národní knihovna - Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy</p>
Česko	1 101													
Informační gramotnost	936													
Czechia	596													
Dějiny	512													
Vzdělávání	471													
Informační technologie	366													
	<p> Informační gramotnost</p> <p>Jindřich Vaněk 📧</p> <p>2013</p> <p>📄 Načítám anotaci z obalkyknih.cz</p> <p> Knihy</p>	<p>Nalezeno v 4 institucích</p> <p>Národní knihovna ČR</p> <p>Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě</p> <p>Zobrazit další instituce ▼</p>												
	<p> Informační gramotnost</p> <p>Tomáš Pifka 📧</p>	<p>Nalezeno v 6 institucích</p> <p>Národní knihovna ČR</p>												

Hesla z TDKIV na portálu Knihovny.cz

Inspirace Knihovny

★ Oblíbené Přihlášení ? English

✕ 🔍 HLEDAT Pokročilé vyhledávání ?

[← Zpět na výsledky hledání](#)

informační gramotnost

Alternativní termín:	informační úroveň uživatelů
Termín anglicky:	information literacy
Výklad termínu:	Schopnost jedince identifikovat informační potřebu, vyhledat informace, zhodnotit je, zpracovat a efektivně využít.
Příbuzný termín:	bibliografická gramotnost digitální gramotnost informační chudoba počítačová gramotnost síťová gramotnost čtenářská gramotnost
Typ dokumentu:	 Ostatní Slovníkové heslo

✉ Poslat emailem
📄 Exportovat záznam
🔗 Trvalý odkaz
☆ Přidat do oblíbených
🗉 Zobrazit citace
🔗 Sdílet

Podobné

 síťová gramotnost

 digitální gramotnost

Terminologické problémy v TDKIV

Rozsáhlý vývoj terminologie v některých tematických oblastech

- Aktualizace hesel v oblasti informačních a komunikačních technologií a internetu
- Aktualizace hesel v oblasti katalogizace
 - Odlišná terminologie v AACR2R a RDA
 - Nejednotná terminologie v různých zdrojích

Např.

- AACR2R - „záhlaví“
- RDA, Statement of International Cataloguing Principles a Ustanovení mezinárodních zásad katalogizace: heslář - „autorizovaný selekční údaj“ a „kontrolovaný selekční údaj“
- MARC 21 - „záhlaví“

Oborové termíny vs. obecné termíny

- Zpracováváme především termíny z jádra oboru knihovnictví a informační vědy, ale někdy po zvážení zařadíme i obecné termíny, pokud to uznáme jako potřebné
- Např. *mapa, audiokazeta, libreto*

Termíny z hraničních a příbuzných oborů

- Podle metodiky TDKIV zpracováváme termíny z hraničních a příbuzných oborů, pokud se běžně užívají v knihovnictví a informační vědě nebo s nimi souvisejí, avšak posouzení zařazení je velmi subjektivní
- Např. ochrana knihovních fondů - např. *kyselý papír, degradace papíru, chemické čištění papíru, absolutní či relativní vlhkost*
- Omezení oblasti informačních technologií a internetu → terminologie zpracována v jiných slovnících

Překlad cizojazyčných termínů do češtiny

- Běžně užívané anglické termíny bez českého ekvivalentu nebo s málo používaným českým ekvivalentem
- Snaha prosadit v TDKIV český termín
- Např. *prosazování zájmů knihoven (library advocacy)*, *právo na odměnu za půjčování (public lending right)*, *dokument digitální původem (born digital)*, *tvůrčí prostor (makerspace)*

Elektronická konference Terminologie

- Je určena k diskusi o terminologii v oboru knihovnictví a informační věda
- Informace o ní: <https://tdkiv.nkp.cz/ele.htm>

Děkuji Vám za pozornost

Bc. Jaroslava Citová, DiS.

(správce TDKIV)

jaroslava.citova@nkp.cz

Databáze TDKIV: <http://aleph.nkp.cz/cze/ktd>

WWW stránky o TDKIV: <http://tdkiv.nkp.cz/>